

det er det altsaa kommet til. Formanden for Kommissionen havde den fortrinlige Ide at lade stenografere alt, hvad der blev sagt, saaledes at vi ganske nøje kunne følge Forhandlingerne. Desværre var det saaledes, at Arbejderne ikke fik Lejlighed til at høre, hvad de høje Herrer, for hvem de stedtes til Afhøring eller Forhør, mente om det, de fremkom med. Nu vil jeg i al Almindelighed sige, at gennem denne Protokol med det stenografiske Referat gaar der en vis bred Velvillie fra de militære Embedsmænds Side overfor Arbejdernes Repræsentanter, omtrent som der virkelig gik en vis bred Humanitetsfølelse igennem Tyendelovkommissionens Betænkning. Jeg er ikke i Tvivl om, at f. Eks. en preussisk Læser vilde føle sig meget nær ved Verdens Ende, dersom han saa, i hvilken Tone der tales mellem højtstaaende militære Embedsmænd og Arbejderrepræsentanter, som oven i Købet delvis ere bundne af de militære Love. Der er noget meget tiltalende dansk over den Maade, hvorpaa Forhandlingerne ere førte i Kommissionen, en jævn, jovial Tone, frimodig, usminket og ugarvet. Men samtidig skal jeg sige, at det bunder ikke meget dybt. Det er saaledes, at disse Officerer ere villige til, saa længe Arbejderne ikke kræve noget, at anerkende, at det er nogle Kærnefolk. Men saa snart der er Tale om Krav, om Rettigheder, om Medbestemmelse, om noget, der kan binde begge Parter, ja, saa bliver det øjeblikkelig følt som en Anmasselse, som et utaaleligt Indgreb i Bevægelsesfriheden, og der er et enkelt af Medlemmerne, der i Modsætning til alle de øvrige bliver unødigt saarende, pinligt saarende, hvad enten det nu kommer af, at han mangler Selvbeherskelse i de enkelte Situationer, eller Forholdet til daglig mellem ham og hans Folk ikke er heldigt, hvad man selvfølgelig ikke af denne Forhandling kan dømme om. Men hvad der maa svide en i Hjertet at opleve — ja, for det er nemlig paa Grund af det stenografiske Referat saaledes, at naar man har en lille Smule dramatisk Gehør, læser man det ikke, man oplever det —, er, i hvor fuldstændig en Grad der i Virkeligheden mangler Forstaaelse overfor Arbejdernes Krav. Det er saaledes, at Kommissionens Medlemmer synes, naar 8-Timers Arbejdsdagen kommer paa Tale, at de have at bekæmpe en Idé. Der er ikke nogen Begribelse af dette, at i en Tanke, der har baaret frem Hundredtusinder, for ikke at sige Millioner, i en Generation og ligeledes har vundet og besat

en Generation til, maa der være noget bærende, som det ikke nytter enten at ville lokke dem bort fra eller at ville true dem bort fra eller at forsøge paa ved Emolumenter eller Vinding at faa dem til at gaa fra. Der er et af Kommissionens Medlemmer, som i en af Afhøringerne siger: „Herregud, hvorfor vil De dog hænge Dem i dette!“ Det er for mig det typiske paa manglende Forstaaelse. „Hvorfor vil De dog hænge Dem i dette“ — dette, som er blevet til en bærende Trosætning for Hundredtusinder! Disse højtstaaende Embedsmænd, der skulde have en baade moralsk og intellektuel Udvikling, som man ikke i al Almindelighed kan forlange af Arbejderrepræsentanter, af dem har man Lov til at forlange, at de skulle tænke blot denne ene Tanke: Ja, men hvad er det da, der er det bærende i denne Idé? Man kan forlange, at de ikke paa Forhaand betragte sig som dens Fjender, der have den Opgave i Kommissionen at komme uden om den. Og jeg tilføjer, at der skal en god Portion Overbevisning, en fra Hjertet kommende Overbevisning til, for at disse Arbejderrepræsentanter overfor de kloge Mennesker, som de staa og skulle afhøres af, hverken skulle lade sig true bort fra 8-Timers Arbejdsdagen eller lade sig lokke bort fra den ved, at der viser sig Fordele for dem, hvis de ville gaa bort fra den. Der skal en Modstandskraft til fra deres Side, som ikke paa Forhaand kan ventes hos tilsvarende borgerlige Kredse, der ikke saaledes ere indlevede i en Idé. Jeg kunde tænke mig andre Embedsmænd — men ak, det er jo kun et Tankeeksperiment —, jeg kunde tænke mig andre Embedsmænd, baade civile og militære, der sagde: Her er øjensynlig en bærende Idé i alt dette; vi se ikke religiøst paa den Idé, saaledes som disse Mennesker tydeligt nok selv gøre, vi ville have Lov til baade at kritisere den og søge at begrænse den, saa vidt Samfundets Krav nødvendiggør det, men vi ville sætte os paa denne Idés Grundlag, vi ville benytte den som Basis for at se, om vi ikke kunne naa noget ønskeligt derud fra, idet vi tage dette fælles Udgangspunkt — om hvilket ingen kan sige, at dette Udgangspunkt er et samfundsfarligt Udgangspunkt, i det højeste kan man sige, at det maaske ikke er direkte produktionsfremmende — men at det er et samfundsfarligt, tør ingen paastaa. — Altsaa, ved at sætte os paa dette Grundlag, der øjensynlig er blevet en religiøs Idé for de Mennesker, kunde det jo dog være, at vi ved